

DARBO SU JAUNIMU GATVĖJE FABIJONIŠKIŲ MIKRORAJONE TYRIMO ATASKAITA

VIEŠOJI ĮSTAIGA
"SOCIALINIS VEIKSMAS"

Laikotarpis: 2023 m. birželio 1 d. – 2024 m.
gruodžio 31 d.

Teritorija: Fabijoniškių mikrorajonas, apimant
Gelvonų g. bei PC „Akropolis“

Tyrimas vykdytas VŠĮ DUKU ir VŠĮ Pal. J.
Matulaičio socialinio centro užsakymu.

2024 m. socialinio darbo su jaunimu gatvėje
programa buvo finansuojama **Vilniaus miesto
savivaldybės**, skyrusios 40 000 Eur, ir **Jaunimo
reikalų agentūros**, skyrusios 22 000 Eur.

Jaunimo
reikalų
agentūra

KODĖL FABIJONIŠKĖS?

“Socialinis veiksmas” nuo 2005 m. dirba su jaunimu neformalaus ugdymo kontekste, koordinuodami vietinės ir tarptautinės savanorystės projektus, organizuodami mokymus, stovyklas, tarptautinius jaunimo mainus. Nuo 2024 m. organizacija išplėtė savo veiklą socialinių paslaugų srityje – pradėjo socialinio darbo su jaunimu gatvėje programą. Šioje analizėje pateikti pirmų programos metų rezultatai. Tačiau prieš pradedant aktyvųjį darbą, reguliarius išėjimus 2023 m. birželio mėn. ėmėmės pirminio etapo pažindinantis su Fabijoniškių mikrorajonu ir įvertinant naujos paslaugos poreikį jame.

Ruošdamiesi gatvės darbo paslaugos steigimui, nuo 2023 m. birželio 1 d. tyrinėjome laisvalaikio ir socialinių paslaugų infrastruktūrą teritorijoje, tyrinėjome teritorijos žemėlapių specialių išėjimų metu, bei siekdami įvertinti aktualias problemas ir išteklius, bendravome su rajone dirbančiais veikėjais, sekėme pranešimus žiniasklaidoje, gyventojų Facebook grupėse (Fabijoniškių, Šeškinės).

Pagrindinės įžvalgos, kuriomis rėmėmės teikdami socialinio darbo gatvėje Fabijoniškių mikrorajone projektus 2024 m.:

- Didelis socialinių paslaugų, orientuotų į jaunimo poreikius trūkumas. Fabijoniškėse ir Gelvonų g. didelė jaunimo koncentracija: čia veikia 6 mokyklos, iš jų viena rusakalbiams, viena Statybininkų rengimo centro filialas, viena aklujų ir silpnaregių. Ozo parkas, miškelis Ateities g. tarp LAISUC ir Stanevičiaus g. tampa susibūrimo ir laisvalaikio leidimo erdvėmis. PC “Akropolis” ir jo apylinkės pritraukia daug jaunimo iš viso miesto, ypatingai šaltuoju metų laiku. Užsidarius dviem vaikų dienos centrams (2023-01-01 dėl finansavimo stokos užsidarė organizacijos “Gelbėkit vaikus” DC), liko vienas - “Ateities vaikai”, dirbantis su 15-20 5-10 kl. Ateities mokyklos moksleivių, orientuotas suteikti jiems maitinimą, laisvalaikį ir pagalbą ruošiant pamokas, vasarą organizuojantis porą stovyklų. Šiuo metu dienos centras neturi socialinės pedagogės, nedalyvauja atvejo vadybos posėdžiuose. Šeškinėje taip pat veikia 1 ribotų pajėgumų VDC. Pal. J. Matulaičio SC gatvės darbo komanda, veiklą perkėlė į Viršuliškių, Justiniškių, Pašilaičių rajonus, tad savo veiklomis nebeapima Gelvonų g. ir “Akropolio” rajono dalies. Atvejo vadybos komanda (“Gelbėkit vaikus”), dalinasi neturinti bendruomeninių partnerių, orientuojančių savo veiklą į jaunimo poreikių atliepimą, ugdymo organizavimą.

Palyginimui, šiuo metu Fabijoniškėse gyvena 37 300 gyventojų. T.y. ~600 gyv. daugiau nei Marijampolės mieste, 2023 m. duomenimis. Tuo tarpu Marijampolėje iš viso veikia 4 atviri jaunimo centrai ir erdvės.

- **Nesaugumo jausmo rajone padidėjimas.** Stebint žiniasklaidą ir rajono bendruomenės grupes socialiniuose tinkluose, jaučiamas nesaugumas ir nerimas dėl rajone vykstančių nusikalstamų įvykių, padidėjusios narkotikų problemos, užpuolimų, priekabiavimo atvejų, kurie dažnai yra bendri, migruojantys tarp Šeškinės ir Fabijoniškių. Bendraujant su jaunimu ir šeimomis girdimas nerimas ir nenoras vakarais leisti vaikų į kiemą, neformalaus ugdymo užsiėmimus dėl padidėjusios grėsmės būti išgąsdintiems, nuskriaustiems. Taip pat rajono gyventojai jautriau reaguoja į jaunimo susibūrimus kiemuose, stovėjimo aikštelėse, kyla įtampa, pasipiktinimas ir nepasitikėjimas dėl galimų tvarkos pažeidimų.

Taigi 2024 m., įvertinę poreikį ir gavę Vilniaus miesto savivaldybės ir Jaunimo reikalų Agentūros prie SADM finansavimą, pradėjome sekantį etapą.

Tyrimo tikslas – atlikti Fabijoniškių teritorijoje gatvėje laiką leidžiančių jaunuolių situacijos lauko tyrimą, remiantis gautomis išvadomis, formuoti tolimesnius darbo gatvėje programos tikslus.

Tyrimo uždaviniai:

Išeiti į gatvę ne mažiau 80 kartų tyrinėjimo laikotarpiu;
Atpažinti ir apibūdinti galimas socialinio darbo su jaunimu gatvėje tikslines grupes;

Parengti Fabijoniškių teritorijos socialinį žemėlapią, jaunuolių susibūrimo vietoms identifikuoti ir apibūdinti;
Užmegzti bendradarbiavimą su bent 5 Fabijoniškių teritorijoje veikiančiomis organizacijomis, dirbančiomis ar kitaip susiduriančiomis su jaunimu.

TYRIMO REZULTATAI

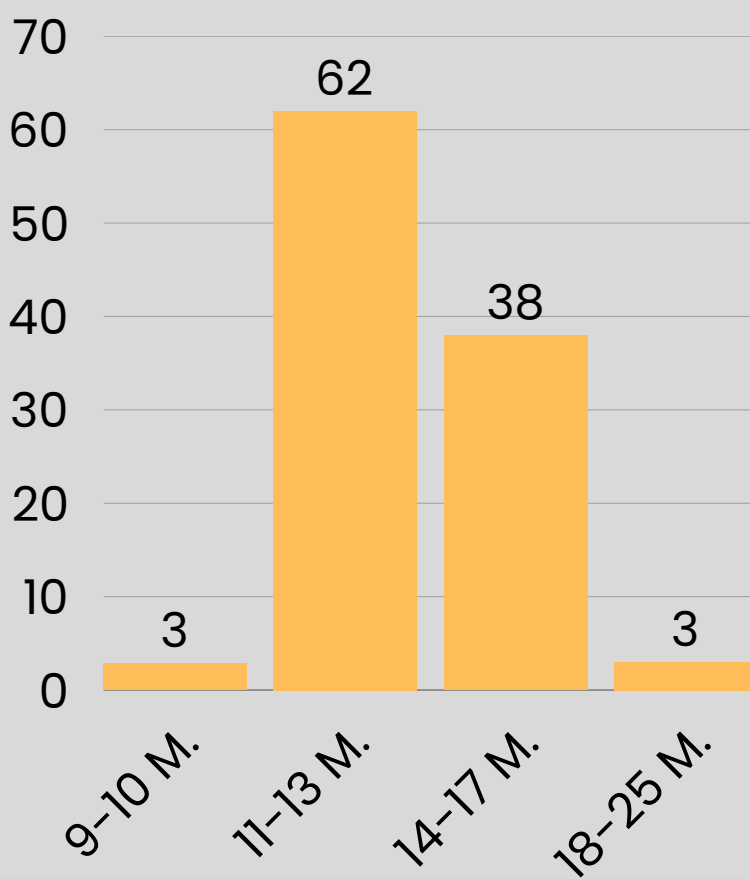
GATVĖS KOMANDA GATVĖJE

- Gatvės komandą sudarė dvi darbuotojos – Ieva ir Jovita.
- 2024 m. įvyko 117 išėjimų į gatvę, kurių trukmė dažniausiai būdavo ~3 val. Iš viso gatvės darbuotojų komanda buvo gatvėje ir su jaunuoliais bendravo 612 val.
- Dažniausias išėjimų laikas – 17:00 – 20:00. Dienos – antradienis, trečiadienis ir ketvirtadienis. Vasarą paauglių Skateparke galima sutikti jau nuo ryto, ~10:00 val. **Vis dėlto, norint pasiekti vyresnio amžiaus jaunimą, būtų tikslinga išėjimų neankstinti ir net pavėlinti.**
- Nuo balandžio mėn. išėjimuose talkino automobilis, padėjęs aplankyti daugiau susibūrimo vietų per vakarą. Vidutiniškai per vieną išėjimą aplankydavome 3 taškus, kur praleisdavome po 1 val.
- Vasaros gale organizacija įsigijo patalpas Fabijoniškėse! Nuo tada kaimynystės vaikai ir jaunuoliai vis užsukdavo susipažinti. Esant prastam orui kviesdavome jaunuolius į atvirus vakarus po stogu, kurie nuo spalio 31 d. tapo reguliarūs – kiekvieną ketvirtadienį!

JAUNUOLIAI

- Iš viso sutikome 106 jaunuolius ir jaunuoles (skaičiuojame kontaktą su jaunuoliu/-e tuomet, kai susipažįstame, paspaudžiame ranką, susitinkame nebe pirmą kartą, žinome vieni kitų vardus, ar įvyksta reikšmingas pokalbis).
- Iš sutiktųjų, 44,5 proc. vaikinų buvo, 55,5 proc. merginų. Tikėtina, kad tai gali lemti komandos sudėtis – dvi moterys. **Siekiant įtraukti daugiau jaunuolių, svarbi darbuotojų įvairovė, rekomenduojama, kad ją sudarytų skirtingų lyčių asmenys.**
- Dauguma jaunuolių, su kuriais bendravome buvo 11–13 m. vaikai. Ši amžiaus grupė, leidžianti reikšmingą laiko dalį gatvėje, pastebima gatvės darbo komandų ir kituose

rajonuose, be to jaunesnių jaunuolių pasiekimas būdingas naujesnėms komandoms. **Kadangi su jaunesniais paaugliais santykį užmegzti yra žymiai lengviau, svarbu jau dabar megzti kontaktą su šio amžiaus jaunuoliais, kurie po 1–2 m. pateks 5 tikslinę grupę.**

Bendraudami su jaunuoliais, įsivardiname pagrindines rizikas ir iššūkius, į kuriuos svarbu kreipti darbą su jaunimu:

→ Kalba. Rajone gyvena didelis rusakalbių jaunuolių skaičius (tiek Lietuvos, tiek Ukrainos, Rusijos, Baltarusijos ir kt. piliečių. Čia veikia Ateities mokykla, kur ugdymas vyksta rusų kalba, taip S. Stanevičiaus progimnazijoje suformuotos kelios ukrainiečių klasės. Paaugliai iš šio rajono taip pat mokosi ir/ar po 10 kl. keliauja į Šeškinėje esančią Kovalevskajos, Pašilaičiuose Puškino gimnazijas, arba labiau nutolusias ukrainiečių, baltarusių mokyklas. Rusakalbės šeimos turi galimybę vaikus leisti į rusakalbį darželį "Karuselė". Pastebima, kad tiek atvykę, tiek vietiniai jaunuoliai sunkiai bendrauja, kai kurie neskaito ir nerašo lietuvių kalba. Valstybinės kalbos nemokėjimas didina jų socialinės atskirties riziką, pažeidžiamumą neigiamai informacijai, propagandai. **Darbe su jaunimu, svarbu atkreipti dėmesį į jaunimo pasitikėjimo stiprinimą, vartojant lietuvių kalbą, nes neretai tai yra susiformavusių vidinių barjerų, pasitikėjimo savimi ir praktikos stygiaus reikalas. Tuo pačiu būti pasirengus bendrauti ir konsultuoti rusų kalba.**

→ Individualūs jaunuolių socialiniai ir emociniai iššūkiai, tokie kaip patyčios, vienišumas, savęs paieškos, savivertė, bendraamžių įtaka, sunkumai šeimoje, mokykloje, psichikos sveikatos problemos ir kt. būdingi paauglių ir jaunuolių gyvenime. Neišgirsti ir neatliepti jaunuolių poreikiai lemia tolimesnes problemas (pvz. izoliacija, valgymo sutrikimai, savižala, iškritinimas iš mokymosi sistemos, nusikalstamas, rizikingas elgesys, priklausomybių formavimasis ir kt.) Pastebime, kad, nepaisant šeimos socialinės situacijos, jaunuolių išgyvenami sunkumai ne visada lieka išgirsti, jaunuoliai nesikreipia pagalbos, arba jos ieško neefektyviais ir/ar socialiai nepriimtinais būdais. **Vystant darbo su jaunimu gatvėje ar kt. programą svarbu nedidinti ir nekurti atskirties, bei laikytis įvairovės, atvirumo principų, kad paslaugą galėtų gauti visi jaunuoliai, pagal poreikį.**

→ Žalingi įpročiai. Veipinimo, rūkymo, socialinių tinklų įpročiai formuojasi jau ankstyvame amžiuje, rajono bendruomenės pareigūnų išskiriama kaip viena pagrindinių problemų ir temų darbui mokyklose. Atvejo vadybos komanda taip pat atkreipia dėmesį, kad yra jaunuolių, kuriuos sunku pasiekti, nes jie daugiausiai laiko praleidžia namuose, turi namų mokymąsi. Nemažai jaunuolių, su kuriais dirbame, namuose mato piktnaudžiavimą alkoholiu, formuojasi žalinga vartojimo kultūra. **Jaunimo darbuotojams svarbu kelti savo kompetenciją priklausomybių prevencijos srityje bei gerai pažinti priklausomybių srityje dirbančias organizacijas, su kuriomis galima konsultuotis, į kurias nukreipti jaunuolius. Taip pat svarbu ieškoti lanksčių bendro veikimo būdu su partneriais, siekiant užmegzti kontaktą su jaunuoliais, leidžiančius laiką namuose.**

→ Mūsų sutikti jaunuoliai dažniausiai nelanko būrelių (niekada nelankė arba nustojo lankyti dėl įvairių priežasčių – neturi motyvacijos, renkasi turėti daugiau laisvo laiko su draugais, kurie irgi nieko nelanko). Keli lanko sporto, šokių, turizmo būrelius mokyklose, Šaulių būrelį. Tiek vaikams, tiek jaunimui Fabijoniškėse, ypatingai esantiems jautresnėse ekonominėse situacijose, užimtumo, neformalaus ugdymo veiklos yra neprieinamos (lentelė) arba, dėl socioemocinių įgūdžių ar kt. šeimyninių situacijų – neįveikiamos, t. y. per intensyvios, per struktūruotos. Rajone dirbanti Vilnius Social Club futbolo programos komanda kol kas sunkiai renka dalyvius į savo užsiėmimus.

Laisvalaikio studija „7 mūzos“ (šokiai/gimnastika/kūno lavinimas nuo 10 Eur; dainavimas/muzikavimas 30 Eur.)	„Raganiukės“ teatras (teatro mokykla 7-12 m. vaikams, 50 Eur/mėn.)	Fabijoniškių baseinas nuo (39 Eur/mėn.)
„Spartanika“ – kyokushin treniruotės (50-75 Eur/mėn.)	Sporto klubai („Lemon Gym“, „Priklausomi nuo sporto“, Hobby fitness“ ir kt. 25-30 Eur/mėn.)	VSC Futbolo programa (1 k./sav. Ateities mokykloje, 5 Eur/mėn.)
Šauliai (Laisvės pr., treniruotės 3 k./sav. + savaitgalio žygiai (2 Eur/mėn. už uniformas, kurias parūpina klubas, visą kitą reikia įsigyti savarankiškai)	Būreliai mokyklose (muzikos, sporto, debatų, vaidybos, turizmo ir kt., paprastai finansuojami NVŠ krepšelio)	<u>Neformalaus ugdymo pasiūlymai Fabijoniškių rajone ir aplink</u>

Rajone svarbu teikti prieinamo laisvalaikio galimybes jaunuoliams – tęsti reguliarų darbą gatvėje karštuosiuose taškuose, organizuoti išvykas ir stovyklas, atidaryti atvirą jaunimo erdvę rajone (atviruose ketvirtadienio vakaruose apsilanko bent 1 chebra, nuo 4 iki 10 žmonių. Dabartinėmis patalpų galimybėmis tai nemažai, yra poreikis plėstis ir pritaikyti didesnę dalį erdvės veikloms).

ERDVĖS

- Išskirtinis rajono bruožas ir didžiulis traukos centras – naujas, 2024 m. vasarą atvertas skateparkas bei šalia įrengta sūpynių ir bendruomeninė erdvė „Fabijono svetainė“ su grill įrengimais. Dažniausiai čia sutinkame 11–14 m. vaikus ir jaunimą, kurie važinėja paspirtukais, leidžia laiką ant sūpynių. Taip pat renkasi kelios chebros vyresnių, 15–16 m. jaunuolių – vienos siekiančios didesnių ridinimo pasiekimų, kitos nevažinėjančios, ateinančios čia susitikti su draugais ant sūpynių, prie griliaus stalo. Sodinukai, turėję riboti „jaunuolių“ (Skatepark) ir „suaugusiųjų“ (grill) erdves netrukus po skatepark atidarymo buvo apjungtos į vieną, erdvės lankytojams pamažu išrovus augalus. Šaltuoju laikotarpiu skatepark teritorija tuščia.
- Teritorija gausi stadionais, kurie įrengti šalia kiekvienos mokyklos. Stadionai nauji, su malonia danga, atviri bendruomenei kas vakarą, o savaitgaliais ir vasarą – visą dieną. Jaunuoliai, jei nevyksta treniruotės, žaidžia futbolą, tinklinį, krepšinį arba sėdi stadiono teritorijoje su draugais.

- Žaluma. Ozo parkas ir Visorių miškas. Rajonas ribojasi su miškais. Ozo parke, šalia Šeškiuko ežeriuko įrengta bendruomeninė erdvė su grill zonomis, yra suolai, supynės. Čia vyksta bendruomenės šventės (pvz., Užgavėnių koncertas, laužai), kuriose lankosi ir jaunuoliai. Visorių miškas tinkamas privatesniam pasėdėjimui, pasivaikščiojimams – gyventojai dažnai ten vedžioja šunis, yra galimybė miškais pasiekti ežerą Baltupiuose.
- Parkas (prie ofiso). Teritorijoje laiką leidžia vyresni žmonės, šuniukų vedžiotojai bei šeimos su mažais vaikais. Gausu patogių, didelių suoliukų. Jaunuoliai čia renkasi ramiai prisėsti pakalbėti, pavalgyti po mokyklos, pertraukų metu, aktyvesniam, triukšmingesniam laisvalaikiui tenka ieškoti atokesnių vietų. Vasarą užimtumo ieško vaikai, savarankiškai laiką leidžiantys kieme, jau nuo 9 m.
- PC "Akropolis", "Ozas", "Mandarinas". Ypatingai šaltuoju metų laiku populiarūs traukos taškai, nors "Akropolio" Apylinkės, miškeliai, lankomi vasarą. PC renkasi jaunuoliai ne tik iš aplinkinių rajonų, bet iš viso Vilniaus mokyklų. "Mandarinas" mažesnis prekybos centras, jame pasėdėti ir pasinaudoti tualetu renkasi aplinkinių kiemų jaunimas.
- Centras. Rajonas turi patogų, tiesioginį susisiekimą su centru viešuoju transportu, todėl jaunuoliai kartais renkasi leisti laiką ten, ieškodami pramogų, naujų pažinčių, tyrinėdami miesto galimybes ir įdomybes.

BENDRADARBIAVIMAS

Tyrimo laikotarpiu siekėme pristatyti socialinio darbo gatvėje bei organizacijos veiklą bei pažinti kitas organizacijas, ieškoti resursų, bendradarbiavimo galimybių. Bendravome tiek su Fabijoniškių rajone esančiomis, tiek kituose rajonuose veikiančiomis, su jaunimu dirbančiomis organizacijomis, siekiant keistis patirtimi. Su 2 naujomis organizacijomis pasirašėme bendradarbiavimo sutartis (su 1 jau turėjome anksčiau). Dalyvavome Skatepark atidarymo šventėje, kurioje susipažinome su Pašilaičių bei Šeškinės mikrorajonų seniūnais ir pavaduotojais. Prisistatėme PC "Akropolis" apsaugos pamainos viršininkui, bendravome su apsaugos darbuotoja. **Ivykusių susitikimų sąrašas:**

Organizacija, data	Veikla
VO "Gelbėkit vaikus" 2024-05-14, online; 2024-10-02	Atvejo vadybos socialinės paslaugos
Ateities mokykla 2024-05-14	Formalusis ugdymas 1-10 kl. rusų kalba
Fabijoniškių SPC	Socialinės paslaugos
Seniūnija (seniūnė Agnė Daugėlaitė) 2024-06-18	Bendruomeninis darbas
5 PK bendruomenės pareigūnės 2024-07-30	Prevencija
"Sofkė" (Pal. J. Matulaičio SC) 2024-05-15; 2024-08-28	Socialinis darbas su jaunimu gatvėje, atvira erdvė
Fabijoniškių bendruomenių asociacija 2024-06-06, online	Bendruomeninių švenčių organizavimas, senjorų užimtumas
Vilnius Social Club 2024-10-30	Futbolo programa
VAGA (MES) 2024-10-24	Atvira jaunimo erdvė
Žygimanto Augusto pagrindinė mokykla 2024-11-20	Formalusis ugdymas 1-8 kl.
Fabijoniškių gimnazija 2024-12-09	Formalusis ugdymas 1-12 kl., orientacija į sportą

TOLIMESNIO DARBO SU JAUNIMU FABIJONIŠKĖSE GAIRĖS

Tikslinė grupė. Daugiausiai sutinkami 12–17 m. paaugliai ir jaunimas. Ypatingą dėmesį skirti:

- 11–13 m. vaikams, kurie šiuo metu motyvuoti veikloms, atviri santykio mezgimui, siekiant jau turėti stiprų santykį jiems augant.
- 14–17 m. jaunuoliams, stiprinti pasiūlymus, orientuotus jų poreikiams.
- Rusakalbiams ir imigrantams, esantiems socialinės atskirties rizikoje.
- Psichoaktyvias medžiagas vartojantiems jaunuoliams. Kelti komandos kompetenciją, vykdyti prevencinę veiklą, megzti bendradarbiavimo ryšius.

Paslaugos.

- Užtikrinti reguliaraus socialinio darbo gatvėje tęstinumą.
- Ieškoti būdų darbuotojų komandos įvairovei užtikrinti.
- Organizuoti neformalaus ugdymo veiklas – stovyklas, žygius, užsiėmimus mokyklose.
- Atverti atvirą erdvę Fabijoniškėse.
- Ugdyti jaunuolių tarpkultūrinę kompetenciją – įtraukti ir lydėti jaunuolius į tarptautinius jaunimo mainus, praturtinti darbą su jaunimu galimybe jaunuoliams pažinti tarptautinius ilgalaikius savanorius.
- Formuluoti socialinių–pilietinių valandų pasiūlymus moksleiviams.

Teritorija.

- Skatepark.
- Fabijoniškių stadionai.
- Žygimanto Augusto mokyklos stadionas (Šeškinė).
- PC "Akropolis". Kadangi ši vieta telkia jaunuolius iš įvairių Vilniaus vietų svarbu bendradarbiauti su kitomis gatvės darbo komandomis, ieškant efektyvaus būdo, kaip būti šioje teritorijoje.

Bendradarbiavimas.

- Ieškoti lanksčių bendradarbiavimo būdų su Atvejo vadyba, mezgant santykį su sunkiai pasiekiamais jaunuoliais.
- Organizuoti susipažinimo vizitus Stanevičiaus, Radvilų, Kulviečio gimnazijose, LAISUC, Statybininkų rengimo centre.
- Dalyvauti įsteigtoje Lietuvos socialinio darbo gatvėje asociacijos, bei tarptautinio DYNAMO tinklo veikloje.
- Palaikyti patirčių keitimosi, atvejų aptarimo susitikimus su kitomis organizacijomis. Tai svarbi darbuotojų kompetencijos auginimo bei motyvacijos palaikymo dalis.

Viešoji įstaiga "Socialinis veiksmas"

soc.veiksmas@gmail.com

+37067025576

P. Žadeikos g. 26a

FB @socialinis.veiksmas

IG @veiksmas_fabijoniskese